

Учитель 1

ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 2014

КОЛІЗІЇ АТЕСТАЦІЇ

Поради фахівця

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ

1-й клас

МАСЛЯНА ЗАВІТАЛА

Українська мова,
4-й клас

ЛЯЛЬКА- МОТАНКА

Інтегрований урок,
3-й клас

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Плани уроків,
2-й клас

ШАНУЙМО МАМУ

Вистава
до 8 Березня

ЮНІ ЖУРАВЛИКИ

Діяльність дитячого
об'єднання

*М'яка зима розщедрилась на сніг,
І їй за це дарунок — сніговик!*

Учитель №1

початкової школи 2014

Науково-методичний журнал

Видається за підтримки Національної академії педагогічних наук України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Бех Іван Дмитрович, директор Інституту проблем виховання НАПН України, доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України.

Гавриш Наталія Василівна, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка, доктор педагогічних наук, професор.

Гаряча Світлана Анатоліївна, завідувач лабораторії дошкільної освіти та початкового навчання Черкаського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук.

Древаль Галина Федорівна, завідувач сектору науково-методичного забезпечення початкової освіти Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Коваль Людмила Вікторівна, директор Інституту психолого-педагогічної освіти та мистецтв, завідувач кафедри початкової освіти Бердянського державного педагогічного університету, доктор педагогічних наук, професор.

Кодлюк Ярослава Петрівна, професор Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, доктор педагогічних наук, професор.

Кочерга Олександр Васильович, заступник директора Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету ім. Б. Грінченка, кандидат психологічних наук, доцент.

Лотоцька Алевтина Вікторівна, головний спеціаліст департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України.

Максименко Сергій Дмитрович, директор Інституту психології НАПН України ім. Г. С. Костюка, доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України.

Масол Людмила Михайлівна, провідний науковий співробітник лабораторії естетичного виховання Інституту проблем виховання НАПН України, кандидат педагогічних наук.

Митник Олександр Якович, професор кафедри педагогіки початкової освіти та методик викладання природничо-математичних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету ім. Б. Грінченка, доктор педагогічних наук, професор.

Савченко Олександра Яківна, головний науковий співробітник лабораторії початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України.

Скворцова Світлана Олександрівна, професор кафедри математики та методики її навчання Південно-українського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського, доктор педагогічних наук, професор.

Тарасенко Галина Сергіївна, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, доктор педагогічних наук, професор.

Тименко Володимир Петрович, вчений секретар апарату президії Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук.

Щербакова Лідія Федорівна, головний спеціаліст департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України.

ЗМІСТ

ОФІЦІЙНИЙ ВІДДІЛ

- 3 Борис ЖЕБРОВСЬКИЙ
3 новими досягненнями — у новий рік

КОМПЕТЕНТНА ВІДПОВІДЬ

- 4 Ольга МАЛИШЕВА
Колізії атестації

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ

● МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

- 8 Катерина ПОНОМАРЬОВА
Розвиток мовлення першокласників
Методичні рекомендації

- 11 Катерина ПОНОМАРЬОВА
Назвемо явища природи
Урок розвитку мовлення в 1-му класі

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

● СХОДИНКИ ДО ІНФОРМАТИКИ

- 13 Ольга Коршунова
Опорні схеми створимо самі
Реалізація діяльнісного підходу

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ

● СХОДИНКИ ДО ІНФОРМАТИКИ

- 16 Ірина СТЕЦЕНКО
Як зберігають музику
Завдання до проектної діяльності

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

● МАТЕМАТИКА

- 17 Людмила ГОРГОШ, Марія КІРИК
Здоров'язбережувальна технологія
навчання математики

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

● ПРИРОДОЗНАВСТВО

- 20 Олександр МИТНИК, Тетяна КОВТУН,
Світлана КУСЛИВА
Працюємо творчо: природознавство
у 2-му класі
Завдання розвивального характеру

- 21 Людмила ІЩУК
Птахи повертаються
Розробка уроку для 2-го класу

ІНОЗЕМНІ МОВИ

- 25** Анатолій БЕЗУШКА
**Вдягаймося
вишукано взимку**
*Урок французької мови
у 2-му класі*

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

- 27** Наталія АНДРУСЕНКО,
Галина ДЖЕМУЛА
**У вихованні немає
дрібниць**

УКРАЇНСЬКА МОВА

- 29** Світлана ПРИХОЖАЙ
Масляна завітала
*Урок української мови
у 4-му класі*

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

● МАТЕМАТИКА

- 32** Надія СВИЦЕЛЬСЬКА
Ключі від форту Буаяр
*Математичний урок-гра
для 1-го класу*

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ● ПЛАНУВАННЯ

- 35** Валентина ЧОРНОБРОВ
РУХ — БАДЬОРІСТЬ — ЗДОРОВ'Я
*Орієнтовні плани уроків фізкультури
(2-й клас. III чверть)*

ІНТЕГРОВАНА ОСВІТА ● МИСТЕЦТВО

- 42** Оксана МИХАЙЛОВА, Надія ФІРС
У царстві фантазії
*Уроки для 3-го класу: музичне мистецтво,
образотворче мистецтво*

ІНТЕГРОВАНА ОСВІТА

● ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ

- 45** Наталя КАРПЕНКО
Лялька-мотанка цікава й сьогодні
*Інтегрований урок трудового навчання
і громадянської освіти у 4-му класі*

Морозу ми не боїмося — йому радієм, сміємося.

(Фото Г. Зименкової надіслала Т. Богомаз, СЗШ № 163, м. Київ)

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА

● ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА

- 51** Тетяна БОДНАР, Емілія БОНДАРЕНКО,
Ніла ДАНИЛЮК, Любов КАРПОВИЧ,
Тетяна КОРОЛЮК, Оксана СІРАЦЬКА
Юні журавлики
Громадське об'єднання виховує і гуртує

СВЯТА І РОЗВАГИ

- 48** Вікторія ДОНІЙ
Шануймо маму
*Вистава до Дня 8 Березня за мотивами фільму
“У джазі тільки дівчата”*
- 56** Тетяна КОРОЛЮК
Татусеве свято
*Сценарій родинного свята
для учнів 1-го класу та їхніх батьків*

На 1-й сторінці обкладинки: фото Н. Янчевської, м. Київ

УЧИТЕЛЬ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Науково-методичний журнал

Свідоцтво про державну реєстрацію засобу масової інформації: серія КВ № 18676-7476Р від 29.12.2011

№ 1 (10), СІЧЕНЬ 2014

Головний редактор **Ніна Андрусич**

Заступник головного редактора **Оксана Проценко**

Редактори: **Діана Орел, Ірина Стеценко**

Коректор **Ніна Любаченко**

Адреса редакції: 04053, Київ-53, а/с 36

Телефони:

(044) 486-91-14, (044) 486-11-19, (044) 486-13-32

E-mail: uchitel@dvsvit.com.ua

Видруковано у друкарні ТОВ “Літера-Друк”, вул. Озерна, 6, оф. 122, Київ, 04209. Свідоцтво ДК № 3689 від 28.01.2010 р. Підписано до друку 21.01.2014. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 9,80. Обл.-видавн. арк. 10,5. Наклад 2265. Зам. 140023.

© Видавництво “Світлич”, 2014

Забороняється копіювання матеріалів журналу в будь-якому вигляді без дозволу видавця

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС — 89869

ОПОРНІ СХЕМИ СТВОРИМО САМІ

Реалізація діяльнісного підходу

Ольга КОРШУНОВА,

начальник відділу науково-методичного забезпечення змісту освіти основної та старшої школи Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України

Різноманітна наочність (таблиці, малюнки, схеми, діаграми, графіки) допомагає дітям краще засвоїти і закріпити нові поняття. Якщо графічне подання матеріалу поєднується з діяльнісним підходом, то навчання стає значно ефективнішим. Адже школярі не тільки використовують готові дидактичні матеріали, а й створюють їх власноруч, доповнюючи або придумуючи нові схеми і малюнки. Так учні краще усвідомлюють зміст понять, засвоюють взаємозв'язки між ними, запам'ятовують необхідне.

Подаємо опис форм такої роботи з дітьми на уроках “Сходинки до інформатики” у 2-му класі на основі опорних схем.

Опорні схеми у навчально-пізнавальній діяльності

У молодших школярів домінує наочно-образне мислення, тому для підтримки їхньої пізнавальної активності на уроках доречно використовувати різноманітну наочність. Однак для формування уявлень про поняття недостатньо тільки пасивного перегляду ілюстрацій. Учні мають діяти: визначати і моделювати суттєві ознаки певного об'єкта чи явища; встановлювати зв'язки та взаємовідношення між об'єктами; порівнювати, аналізувати, класифікувати, систематизувати, тобто самостійно здобувати знання. Тоді школярі краще розуміють зміст понять, знаходять способи застосування отриманих знань у повсякденному житті, уточнюють і поглиблюють їх. Особливе місце у діяльності учнів посідають опорні схеми.

Використанням опорних схем при розв'язуванні пізнавальних завдань розвиває зорову та асоціативну пам'ять, наочно-схематичне мислення (учень розуміє та застосовує різноманітні схематичні та умовні зображення), сприяє розвитку абстрактного мислення молодших школярів. Опорні схеми допомагають наочно показати зв'язок між поняттями, надати інформацію у стислій формі, можуть стати поштовхом до висунення власних ідей. В учня, який розглядає опорну схему чи таблицю або бере участь у їх

створенні, формуються і розвиваються навички аналізу, підвищується мотивація до вивчення предмета.

Призначення опорних схем:

- наочне подання навчального матеріалу;
- стислий і точний опис структури навчального матеріалу;
- виділення головного у матеріалі;
- комплексне подання матеріалу при його повторенні;
- розвиток творчих здібностей.

Використання на уроках опорних схем сприяє формуванню у дітей різних умінь та навичок: спостерігати; кодувати навчальну інформацію; читати, розуміти, послуговуватись опорними сигналами; поєднувати графіку і текст; подавати матеріал як у стислій, так і в розгорнутій формі у графічному чи текстовому виглядах.

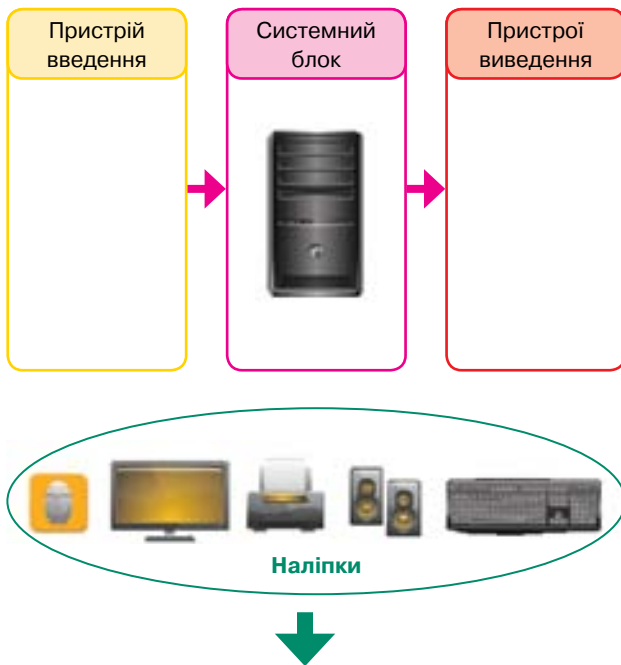
Особливості використання опорних схем на уроці

Щоб робота зі схемами була результативною, вони не мають висіти, як плакати, на дошці чи стіні — учителю слід постійно звертатися до схем на уроці, показувати учням, наскільки вони зручні, привчати дітей користуватися схемами, вчити доповнювати та придумувати їх.

Приклади завдань з використанням опорних схем

Схема 1

Тема. Основні складові комп'ютера

Зразок виконання завдання

Схема 2

Тема. Редагування текстів та зображень

Зразок виконання завдання

Принцип подання та опанування навчального матеріалу за опорними схемами покладено в основу авторського робочого зошита для учня "Творчі завдання та опорні схеми до курсу «Сходинки до інформатики». 2 клас". Особливістю роботи з цим зошитом є те, що діти не розглядають готові схеми, а створюють їх самі.

Елементи схем виконані у вигляді наліпок. Це пришвидшує процес створення схем, а також забезпечує акуратність під час виконання роботи і естетичний вигляд готової схеми. Працюючи з таким зошитом, кожен учень стає розробником опорної схеми. Крім цього, наприкінці навчального року зошит перетворюється на пам'ятку з матеріалу всього курсу, яка стане в пригоді під час закріплення і повторення вивченого матеріалу, а також буде основою подальшого вивчення наступних тем.

Опрацювання завдань на складання опорних схем може проходити як в індивідуальній, так і груповій формі. Робота у малих групах сприяє вихованню наполегливості, розвитку комунікативних навичок, умінню працювати у колективі, пояснювати і доводити власну думку, чути інших. Розробка схем учнями у групі надає емоційного забарвлення уроку, збільшує час на самостійну роботу другокласників на уроці, сприяє розвитку вміння самоорганізуватися.

Виконання міні-проектів

Окрім схем учитель може використати творчі завдання (міні-проекти) для малих груп, виконання яких може проходити за такими етапами.

1. Постановка завдання.
2. Визначення мети.
3. Висування гіпотез та їх обговорення.

4. Виконання проекту.
5. Презентація.

Розглянемо міні-проект *“Людам яких професій може допомогти комп’ютер”*.

Мета: показати роль комп’ютера у різних галузях діяльності людини.

Проводячи мозковий штурм, школярі висловлюють свої міркування щодо того, який саме комп’ютер і чому доцільно використовувати людині певної професії. Під час обговорення кожен учень, який працює у групі, аргументує свою позицію.

На розвороті зошита діти бачать малюнок, на якому зображено людей різних професій, котрі просять допомоги. Серед них секретар, що сидить за столом з купою паперів, просить допомогти оформити листи, бухгалтер не може швидко скласти звіти, архітектор не встигає накреслити проекти майбутніх будинків тощо. Внизу сторінки подано наліпки.

Учні наліплюють зображення комп’ютерів на робочі місця кожного фахівця (підбравши необхідний тип персонального комп’ютера), змінюють вираз похмурого обличчя працівника (також за допомогою наліпок з усмішками), підбирають нові висловлювання на наліпках.

Зверніть увагу дітей на те, що фахівцям потрібні комп’ютери різних типів. Чому їм необхідні саме такі

комп’ютери? Можливо, у певних ситуаціях фахівцеві варто обрати комп’ютер іншого типу? Наприклад, стежачи за перебігом подій на вулицях міста репортер робить нотатки, фотографує, бере інтерв’ю в очевидців, використовуючи смартфон або планшет, а вже у редакції опрацьовує зібрану інформацію за допомогою звичайного стаціонарного комп’ютера.

Продовженням міні-проекту може стати бесіда про взаємозв’язок професій. Архітектор придумує, як спроектувати будинок, щоб вулиці міста були гарними і охайними, інженер детально опрацьовує план зведення будівлі, бухгалтер підраховує вартість будівництва, журналіст пише дотепну статтю про новобудову, редактор її опрацьовує і публікує в газеті, будівельники втілюють задум архітектора. Чи всі професії названо? Запропонуйте дітям додати ще професії до ланцюжка. Яким фахівцям потрібен комп’ютер? Як вони його використовують? Які комп’ютерні програми їм можуть знадобитися?

Використання опорних схем при опануванні предмета “Сходинки до інформатики” сприяє усвідомленому засвоєнню змісту понять, а також формуванню в учнів інформаційно-комунікаційної та ключових компетентностей, необхідних для реалізації їхнього творчого потенціалу і соціалізації у суспільстві.

Людам яких професій може допомогти комп’ютер

Секретар
Допоможіть, я не встигаю підготувати потрібні документи!

Архітектор
Допоможіть, я не встигаю швидко креслити, розраховувати та малювати майбутні будинки!

Бухгалтер
Допоможіть, я не можу швидко обрахувати та скласти звіти!

Рекламний агент
Допоможіть, я подорожую різними містами і мені важко перевозити всі матеріали, які я демонструю.

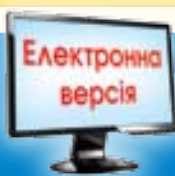
Репортер
Допоможіть, я збираю матеріали у різних містах, тому мені потрібно зберігати й обробляти інформацію та мати доступ до своїх документів.

Наліпки

Журнал “Джміль” дарує ЕЛЕКТРОННУ НАОЧНІСТЬ

- ✓ Ви прагнете максимально ефективно використовувати комп'ютер на різних уроках?
- ✓ Вам бракує яскравої та змістовної наочності великого формату для успішної фронтальної роботи?
- ✓ Бажаєте урізноманітнити індивідуальну роботу з дітьми?
- ✓ Шукаєте матеріали для проведення цікавих виховних годин та інших позакласних заходів?

ЗАМОВЛЯЙТЕ В РЕДАКЦІЇ

Видавництво “Світич” пропонує новий продукт —
Електронний додаток до журналу “Джміль”

Відтепер до кожного випуску журналу читачі зможуть отримати **інтерактивні електронні версії** окремих його сторінок для демонстрації на екрані чи мультимедійній дошці:

- ✓ інтерактивні дидактичні посібники;
- ✓ мультимедійні розвивальні ігри;
- ✓ серії дидактичних малюнків, комікси морально-етичної тематики;
- ✓ сюжетні картини, що на обкладинці журналу, та репродукції творів світових і українських художників (з можливістю збільшувати окремі фрагменти).

Поспішайте **БЕЗОПЛАТНО** ОТРИМАТИ
Електронний додаток до журналу “Джміль”
№ 1 за 2014 рік — “У світі професій”!

Для цього зверніться до редакції. Телефонуйте: **(044) 486-13-32**
або пишіть на e-mail журналу: **jmil@dsvvit.com.ua**

Акція!